

Komentarji

bojkota uporne podjet-
nike!

Ameriška vlada poziva vse
Američane, naj kupujejo
le one stvari, ki imajo znak
na svojih tovarnah, pro-
duktih in uradih. Ta znak po-
kazuje, da je podjetnik podpiral
Rooseveltovo pogodbo za zvišanje
minimalne meze in znižanje
maksimalne meze. Podjetnik, ki
ne sprejme omenjene pogod-
be, bo mogel pokazati znaka
NIRE.

Nihče ne sme uposliti otrok
pod šestnajstim letom v meha-
ničnih industrijah. Delovne ure
za pisarniške delavce so omeje-
ne na 40 ur v tednu in na 35 ur
za vse druge. Nihče ne sme dela-
ti več kot osem ur na dan.

Z nekaterimi izjemami je mi-
nimalna meza za neizpolnjene de-
lavce 40 centov na uro, v nobe-
nem slučaju pa ne sme biti manj
kot 30 centov. Minimalna meza
pisarniških delavcev je določena
na \$14 do \$15 na teden. Tisti,
ki sedaj prejema več, morajo
dobiti sorazmerno zvišanje plače.

Delodajalci ne smejo znižati
totalne tedenske plače tistim, ki
sedaj prejema več kot določa
minimum, čeprav delajo manj
ur. To je veljavno za vse, bodi-
si da prejema tedensko plačo,
so plačani na uro ali od kosa
pri akordnem delu. Kjer je po-
trebno, se mora plača zvišati,
da se vzdrži povprečna tedenska
plača za vsakega uslužbenca.

Vsi taki dogovori so podvrže-
ni provizijam zakona industrijske
kontrole, ki garantira delav-
cem pravico kolektivnega poga-
janja, postavlja sklepanje "yel-
low dog" pogodb izven zakona in
dovoljuje delavcem organiziran-
je v unijah, ki jih sami izberejo.
Slednja provizija vključuje
tudi socialistično stranko.

Ako kdo opazi, da kaka firma
ne upošteva teh pogojev, naj
NRA, a ne izpolnjuje navedenih
pogojev, naj takoj o tem infor-
мира državne odbore za indu-
strijsko obnovo ali pa glavni
stan socialistične stranke, 549
W. Randolph st., Chicago. Stran-
ka je obljubila, da bo dajala pra-
vne nasvete delavcem in delav-
skim organizacijam glede indu-
strijskega zakona brezplačno. S
tem v zvezi je izdala tudi letak,
ki tolmači industrijski zakon in
stane 10 centov s poštnino vred.

Nagota na čikaški razstavi od-
pravi

Chicago. — Zupan Kelly je v
torek odredil, da morajo biti vse
nagote plesalke v "Orientalni va-
si", Manhattan Gardens in "Pa-
riških ulicah" na svetovni raz-
stavi oblečene ali pa bo policija
zaprla dotične lokale. Koncesio-
narji, ki razstavljajo nage de-
klice, so se pokorili odredbi in
dekleta oblekli.

Gandhi izpuščen

Puna, Indija, 2. avg. — Ma-
hatma Gandhi, ki je bil včeraj
aretiran s svojo ženo in 32 pri-
stažih vred, ima biti danes izpuš-
čen. Tako se glasi odlok angle-
ških oblasti. Toda njegovo gi-
banje na prostem bo pod poli-
cijskim nadzorom.

Huda vročina v New Yorku

DELAVCI, BODITE NA STRAŽI, PRA- VI HAPGOOD

Socialistična stranka bo vodila
boj proti kršilec upošlevalne-
ga dogovora

Chicago. — Nekateri deloda-
jalci so naznanili, da so pripra-
vljeni podpisati Rooseveltov u-
poslevalni dogovor, dasi nimajo
namena priznati pogojev, nana-
šajočih se na delovne razmere,
ki jih vsebuje ta dogovor. Po
wers Hapgood, tajnik delav-
skega komiteja socialistične
stranke, je opozoril delavce, da
morajo biti na straži in paziti,
da bo vsak delodajalec, ki rabi
znak NRA, izpolnjeval naslednje
pogoje:

Nihče ne sme uposliti otrok
pod šestnajstim letom v meha-
ničnih industrijah. Delovne ure
za pisarniške delavce so omeje-
ne na 40 ur v tednu in na 35 ur
za vse druge. Nihče ne sme dela-
ti več kot osem ur na dan.

Z nekaterimi izjemami je mi-
nimalna meza za neizpolnjene de-
lavce 40 centov na uro, v nobe-
nem slučaju pa ne sme biti manj
kot 30 centov. Minimalna meza
pisarniških delavcev je določena
na \$14 do \$15 na teden. Tisti,
ki sedaj prejema več, morajo
dobiti sorazmerno zvišanje plače.

Delodajalci ne smejo znižati
totalne tedenske plače tistim, ki
sedaj prejema več kot določa
minimum, čeprav delajo manj
ur. To je veljavno za vse, bodi-
si da prejema tedensko plačo,
so plačani na uro ali od kosa
pri akordnem delu. Kjer je po-
trebno, se mora plača zvišati,
da se vzdrži povprečna tedenska
plača za vsakega uslužbenca.

Vsi taki dogovori so podvrže-
ni provizijam zakona industrijske
kontrole, ki garantira delav-
cem pravico kolektivnega poga-
janja, postavlja sklepanje "yel-
low dog" pogodb izven zakona in
dovoljuje delavcem organiziran-
je v unijah, ki jih sami izberejo.
Slednja provizija vključuje
tudi socialistično stranko.

Ako kdo opazi, da kaka firma
ne upošteva teh pogojev, naj
NRA, a ne izpolnjuje navedenih
pogojev, naj takoj o tem infor-
мира državne odbore za indu-
strijsko obnovo ali pa glavni
stan socialistične stranke, 549
W. Randolph st., Chicago. Stran-
ka je obljubila, da bo dajala pra-
vne nasvete delavcem in delav-
skim organizacijam glede indu-
strijskega zakona brezplačno. S
tem v zvezi je izdala tudi letak,
ki tolmači industrijski zakon in
stane 10 centov s poštnino vred.

Nagota na čikaški razstavi od-
pravi

Chicago. — Zupan Kelly je v
torek odredil, da morajo biti vse
nagote plesalke v "Orientalni va-
si", Manhattan Gardens in "Pa-
riških ulicah" na svetovni raz-
stavi oblečene ali pa bo policija
zaprla dotične lokale. Koncesio-
narji, ki razstavljajo nage de-
klice, so se pokorili odredbi in
dekleta oblekli.

Gandhi izpuščen

Puna, Indija, 2. avg. — Ma-
hatma Gandhi, ki je bil včeraj
aretiran s svojo ženo in 32 pri-
stažih vred, ima biti danes izpuš-
čen. Tako se glasi odlok angle-
ških oblasti. Toda njegovo gi-
banje na prostem bo pod poli-
cijskim nadzorom.

Huda vročina v New Yorku

New York. — Val silne vro-
čine, ki traja od zadnje sobote,
je 1. avgusta terjal nadaljnjih
osem človeških žrtev v mestu
New Yorku. V štirih dneh je um-
rlo 19 oseb od vročine. Tem-
peratura je dnevno okrog 100.

Delavska banka skrajšala de-
lovnik

Chicago. — Amalgamated
Trust & Savings Bank, katero
lastuje Amalgamated Clothing
Workers unija, je naznanila, da
je skrajšala delovni teden na
40 ur za vse uslužbence.

Stavka rudarjev vedno bolj krvava

En stavkar ubit in čez dvajset
ranjenih v Pennsylvaniji

Brownsville, Pa. — V torek so
šerifski deputiti napadli množico
rudarskih piketov pri Colonial
premogovniku v okraju Fayette
s streli iz pušk in bombami sol-
zavicami. Eden rudar je bil u-
bit in čez 20 ranjenih. Ime ubi-
tega rudarja je Louis Podorsky.

Državna milica, katero je go-
verner Pinchot poslal v okraj
Fayette, da "ščiti pravice vseh
strank", ni ščitila stavkarjev, ker
je ni bilo zraven. Major Kenneth
W. Momeyer, poveljnik vojaške
čete, je umaknil miličnike iz
službe, češ, da je tristo mož pre-
malo za tako velik okraj.

Izgredi so bili v okoliših štiri-
h premogovnikov.

Rudarji zahtevajo priznanje u-
nije United Mine Workers, to-
da premogovna družba H. C.
Frick Coke Company, podružni-
ca jeklarske korporacije, se je
nasilno uprla priznanju in zahte-
va "open shop".

Washington, D. C. — Federal-
na industrijska administracija
je uslišala zahtevo Johna L. Le-
wisa, predsednika rudarske u-
nije in odredila preiskavo položa-
ja v okraju Fayette, Pennsylvan-
ija. Preiskavo bo vodil Edward
F. McGrady, delavski svetovalec
v federalnem industrijskem od-
boru.

Štirje komunisti obglav- ljeni v Nemčiji

Obtoženi so bili, da so streljali
na fašiste pred enim letom.

Hamburg, Nemčija, 2. avg. —
Štirje komunistični delavci so
bili včeraj obglavljeni s giljo-
tino v sosednji Altoni. Obtoženi
so bili, da so vodili grupo komu-
nistov, ki je 17. julija 1932 v o-
menjenem mestu streljala v pro-
cesijo nacije. Osemnajst fašis-
tov je bilo ubitih in okrog 50
ranjenih v takratni bitki.

Natančno ni znano, kdo je tak-
rat streljal iz zasede, ampak fa-
šisti so obtožili komuniste in čet-
vorica je bila s farsličnim proc-
som obsojena na smrt in zdaj
eksekutirana.

Nadaljnji udarec elektrarnemu
trustu

Washington, D. C. — Predsed-
nik Roosevelt je naznanil, da je
njegov posvetovalni svet sklenil
pričeti z gradnjo jezna na reki
Columbia v državi Washington.
Načrt predvideva gradnjo elek-
trične centrale, ki bo proizvajala
en milijon konjskih sil elek-
tričnega toka. Proti temu pro-
jektu je vodil trust elektrike ve-
liko opozicijo.

MAGNATJE KRŠI- JO DOLOČBE PRAVILNIKA

Senator Byrnes preiskuje polo-
žaj tekstilnih delavcev v juž-
nih državah

Washington, D. C. — (FP) —
Tekstilni tovarnarji v južnih dr-
žavah tajno in odprto kršijo do-
ločbe in smisel pravilnika za to
industrijo, ki je bil nedavno odo-
bren po federalni vladi. Tako se
glase pritožbe, ki prihajajo v
Washington od unijskih organi-
zatorjev.

Thomas F. McMahon, pred-
sednik United Textile Workers
unije, je napram poročevalcem
izjavil, da tovarnarji odpuščajo
delavce, ki so aktivni v kampan-
ji za organiziranje tekstilcev, da
ne plačujejo minimalne meze v
vseh slučajih, kjer se to legalno
zahteva in da uvajajo priganja-
ške metode.

McMahon je žigosal federalne-
ga administratorja Johnsona,
ker se sedaj ni odobril načrta
njegove organizacije glede regu-
liranja takozvanega natezalnega
sistema v tekstilni industriji.
Sumljivo se mu zdi tudi imeno-
vanje T. S. Hammonda, predse-
dnika Asociacije ilinojskih tovar-
narjev, za direktorja upošleval-
ne kampanje, ki bo kot tak tudi
tolmačil razne določbe industrijs-
kih pravilnikov. Hammond je
namreč predsednik Whiting kor-
poracije in direktor več drugih
kompanij ter poznan kot velik
svojažnik organiziranega delav-
stva.

Senator Byrnes iz South Car-
oline, Rooseveltov prijatelj, ki
je predložil zahtevo natezalnega
sistema, ko se je vršilo zasliša-
nje o pravilniku za tekstilno in-
dustrijo, je te dni naznanil, da
ne bo podpiral Johnsonovega
programa. On je začel preiskova-
ti razmere v tekstilnih tovarnah
na svojo roko in izjavil, da bo
predložil rezultat preiskave Roo-
seveltu. Nekateri opazovalci si-
tuacije pravijo, da se je Byrnes
potegnil za tekstilce, ker rabi
njihove glasove, vsekakor pa bo
ta akcija omajala Rooseveltovo
zaupanje v Johnsona, kateremu
očitajo, da ne nastopa dovolj od-
ločno proti magnatom, ki zago-
varjajo princip odprte delavnice
in silijo delavce v kompanijske
unije.

Čikaška reliefna lista se zmanj-
šuje

Chicago. — J. L. Moss, direkt-
tor reliefa za brezposelne v o-
kraju Cook, poroča, da je v ju-
liju odpadlo 20,000 prejemalcev
podpore. V juniju je odpadlo
20,300. Ob koncu aprila je bi-
lo 148,000 družin na pomožni li-
sti in danes jih je še okrog
100,000.

Vlada nadomesti stroje s človeško delovno silo

Program kanadskih de-
lavcev in farmerjev

Nova politična stranka bo skuša-
la odpraviti kapitalistični si-
stem na miren način

Regina, Kanada. — (FP) —
Na prvi konvenciji nove politi-
čne stranke, Cooperative Com-
monwealth Federation, je bil
sprejet kompromisni program
med progresivnimi, socialistič-
nimi in agrarnimi elementi, ki
so zastopali industrijske in po-
deželske distrikte. Program
predvideva odpravo kapitalistič-
nega sistema na hiter in miren
način.

Nova politična stranka je po
dvadnevni debati odobrila pro-
gram in ga objavila v obliki ma-
nifesta. Program vsebuje na-
slednje točke:

1. Socializacija vseh glavnih
industrij in finančnih institucij.
2. Splošno ekonomsko plani-
ranje in odprava profitnega mo-
tiva, katerega naj nadomesti
načelo produkcije v dobrobit
ljudstvu.

3. Revizija in humaniziranje
kanadskih zakonov, vključevši
odpravo sekcije 98 kriminalne-
ga zakona, kar naj bi vzpostavi-
lo versko in politično svobodo.

4. Obdržitev privatnega last-
ništva zemlje za farmerje in e-
konomsko zaščito.

5. Splošni delavski pravilnik,
ki naj zagotovi maksimalno po-
vrabilno delavstvu, zavarovanje
proti boleznim, poškodbam in
brezposelnosti ter protekcijo za
stare osebe; pravico do organi-
ziranja in besede v upravljanju
industrij.

6. Zunanja politika v dosegu
mednarodnega ekonomskega so-
delovanja in pospešitev miru.

7. Nujnostni program v pre-
hodni dobi, ki naj garantira de-
lo in zadostni zaslužek delav-
cem in oskrbo osebam, ki so ne-
zmogljive za delo.

Viharno debato je na konven-
ciji izzvalo vprašanje konfiaka-
cije imetja in odškodnine indu-
strijem, katerih premoženje bi
zasegla država. Končno je bil
sprejet predlog, da stranka pri-
znava potrebo kompenzacije ti-
stim posameznikom in institucij-
am, katere je treba vzdržati v
prehodni dobi.

Voditelja brezposelnih oproščena

Birmingham, Ala. — A. Bur-
ke in W. Taylor, ki sta bila ne-
davno aretirana kot voditelja
demonstracij brezposelnih de-
lavcev in obtožena kaljenja jav-
nega miru, sta bila po poroti spo-
znana nekrivim in oproščena.

Cim manj strojev pri javnih de-
lih, je odlok administracije.
Podpisovanje Rooseveltovega
pravilnika je še vedno počasno

Chicago. — Do torka večera
je 4692 podjetij v Chicagu po-
pisalo Rooseveltov pravilnik. Ta
podjetja upošujejo okrog 188,
000 delavcev. Istočasno je 27,
219 podjetij v čikaškem distrik-
tu podpisalo pravilnik.

Washington, D. C. — Okrog
190,000 podjetnikov v vsej de-
želi je podpisalo splošni Roose-
veltov pravilnik do 2. avgusta.
Koliko brezposelnih delavcev se
je vrnilo na delo, še ni znano, do-
mneva pa se, da najmanj mili-
jon.

Administrator Johnson ni nič
kaj zadovoljen. Podpisal podjet-
nikov prihaja počasi — toliko
več prihaja pa zahtev za poja-
nila v nešteti zadevah. Vse kaže,
da bo več milijonov pritožb. De-
lodajalci ne morejo razumeti
pravilnika in vsak si ga tolmači
po svoje, da bo njemu prav.

Industrijska administracija je
v torek imenovala federalne di-
strikte in državne svetovale
odbore, ki bodo vodili kampanjo
za NIRO. Federalnih distriktov
je 26 in vsak distriktni odbor i-
ma sedem članov; državni odb-
ori imajo po deset članov. Ime-
novani so večinoma stari busi-
nessmeni.

Med imenovanimi v čikaškem
federalnem distriktu sta tudi
miss Jane Adams in Victor O-
lander, tajnik ilinojske delavske
federacije. Vseh imenovanih o-
dbornikov v debeli je okrog 600.

Administracija je tudi objavi-
la nove projekte za javna dela.
Izdanki za te projekte — veči-
noma gradnja jezov, regulacija rek
in sileno — so preračunani čez
eno milijardo dolarjev in števi-
lo delavcev, ki bodo uposleni pri
teh delih, se računa na več sto-
tisot.

Med določbami, ki veljajo pri
teh javnih delih, so najvažnejše
sledenče:

Kjerkoli je mogoče, mora člo-
veška fizična sila nadomestiti
stroje, da se uposi čim več ljudi;
kazneni in produkt, ki je iz-
delan v kaznilnicah, se ne sme
rabiti; prednost pri delu imajo
bivši vojniki in državljani iz do-
tične države, kjer se vrši javno
delo; pri vseh javnih delih mora
veljati maksimalni delovnik
30 ur v tednu, "kjerkoli je to
praktično", minimalna meza
mora pa biti tako visoka, da bo
zadostovala za dostojno eksis-
tenco delavca in njegove druž-
ine; od minimalne meze se ne
sme odračunati kak dolg za sta-
narino, blago in druge oblige-
cije; gradbeni material, proizva-
jan od tvež, ki so podpisale Roo-
seveltov pravilnik, ima prednost.

Washington nastopi proti dik-
tatorju Machado

Washington, D. C. — Ameri-
ški poslanik na Kubi je nazna-
nil, da njegove aktivnosti, kate-
rih cilj je napraviti konec poli-
tičnemu kaosu na otoku, podpi-
ra vlada Združenih držav. To
je potrdil tudi državni depart-
ment, ko je diktator Machado
podal izjavo, da poslanik Wells
usmerja politiko na svojo roko.
Machado bi namreč rad prelo-
mil obljubo, ki jo je dal ameri-
ški vladi, da bo restavriral ci-
vilne svobode na Kubi. Pri-
tisk na diktatorja, ki ga izvaja
ameriška vlada, bo morda pri-
silil Machado na resignacijo.

Boj za čikaške šole se nadaljuje

Chicago. — Organizacije, ki
so v ofenzivi proti reduciranju
javnih šol v Chicagu, so se te
dni obrnile na governorja v
Springfieldu z apelom, naj vpli-
va na šupana in njegov šolski
odbor, da umakne redukcijo.
Protestni shodi v raznih krajih
mesta se nadaljujejo.

Munozini podpisuje znani četverozvezni, desetletni mirovni pakt.

Tone Seliskar:

NASEDLI BROD

Roman v treh delih

Ana se je sesula v nemoč zoperstavljanja, zgrozila se pred izdajstvom same sebe, burno je objela sestro in zaječala:

— Nikdar več ne bom spraševala. Samo izjočem se naj, ko je tako hudo!

Marta jo boža po laseh in molči. Ko se Ana umiri, ji obrise oči in reče iskreno:

— Ana, zdaj je tu! Poišči ga zopet!

— Da, dahne Ana in se skuša zasmejati skozi solze.

Potem gresta skozi solnce na njivo.

Jošt je dooral. Zemlja je kakor na novo prgrnjena. Vlažne brazde se v usločenih vrstah mehko gube in travnik, ki visi ob bregu napredol. Ob hosti pase deklica krave in si prepelva. Vse je rodovitno in neoskrunjeno. Vse tako, kakor je bilo pred tisoč leti.

Tu sem ni segla vojna. Nič ne spominja na morijo, vse je v zemlji, ki rodi, vse je v drevju, ki raste ob njivah, vse je v živini, ki se pase na travnikih.

Zemlja rodi in se ni zakrknila.

Trta rodi in se ni posušila.

Hosta se razraša, niso je požgali.

Domačije stoji, niso jih porušili.

Tu ni lačnih otrok, tu ni sestranih žena.

Žito je skrito med dvojnimi stenami, mast je zakopana v skrivni kleti.

Ne, ne, pa ni tako. Tudi semkaj je stegnila vojna svojo jekleno roko.

Tu je Jošt brez desne roke.

Zgoraj v vasi je troje vdov, ki jim možje trohne v Galiciji.

Gospodarji so na fronti in v ujetništvu.

Na cesti so oni iz mesta, ki gladujejo. Od hiše do hiše hodijo kakor berači in prosijo: moke, masti, sadja... Ponujajo denar, tobak, obleko.

Orožniki preže nanje, ljudje pa iščejo skrivnih stez, da ne bi zaman hodili to trnjevo pot.

— Še semkaj je prišla, govori Jošt prijatelju, ko gresta na cesto. Pogledaj nas! Tu smo sami pohabljeni, starci in otroci. Zemlja trpi, ker je ne moremo obdelati. Denarja je dosti. Nikdar ne toliko. Vse se proda, kmetje so se rešili dolgov. Toda, prijatelj, tudi vas obči kruto občuti.

— Kljub temu je tu kakor raj. Zame, ki sem preveč živel v sredi tega, je ta mirna zemlja kakor zdravilo.

Od ceste sem gresta Ana in Marta preko travnika. Bogdan jima teče naproti, spotakne se ob debelo grudo, naglo se pobere in hiti naprej.

— Danes si srečen, Justin? ga vpraša Jošt.

— Srečen! Kako bi ne bil! odgovori Justin. Le misel, da bom moral tako kmalu nazaj, je bridka. Prekratki bodo ti dnevi.

— Vračal se boš s tlažbo, da bo nekoč le konec vsega tega in da se boš vrnil. Fronte se tebi ni treba več bati!

Potem gredo počasi vsi štirje po cesti na Joštov dom. Bogdan teka pred njimi, vesel, razposajen in glasan kakor neugnana ptičica.

2

V Justina je šla zemlja; vsega je prevzela s svojo mirnostjo in ubranostjo. Očiščen vsa hudega, ki ga je oblikovalo v tujini, in osvobojen hudih, mučnih slutenj, ki so ga zadnje dni žgale, je z boječo nado tipal v domačnost,

ki jo je zdaj, ko jo je imel pred seboj, z vso silo užival, da, bilo mu je nekako tako, kakor človeku, ki se je po dolgih letih samotnega zapora vrnil med svoje ljudi.

Sto stvari je bilo v njem, ki jih ni mogel prav razpostaviti, nikakor se ni mogel ustaviti toku najrazličnejših čustev, ki so ga polnili, ko je hodil poleg svoje žene, ki jo je imel in je ni imel.

Blizina žene, h kateri se je čutil zvezanega z vsemi dogodki njenega skupnega življenja, mu je vzbudila eno samo željo: vse tisto, kar se je zgodilo, pozabiti in zabrisati ter začeti na novo živeti.

Ta črta njegovega bistva je bila vedno dovolj vidna. Bila je kakor z ravnilom potegnjena preko vsega njegovega doživljanja, da je bilo na eni strani zbrano vse slabo in hudo, na drugi pa dobro, tako da si je oboje na mejniku vedno podajalo roke in sklepalo premirja.

Ta ženska poleg njega je njegova žena, ki mu je pred oltarjem obljubila zvestobo. Tudi on ji jo je obljubil.

To se vendar ne da spraviti s sveta.

Njegovo premirje je viselo na črti.

— To je življenje, v katerem se lahko pripeti tisoč stvari. Vse je treba pozabiti in prečrtati, saj to vendar ni kak hrib, ki bi se ne dal premakniti. Še bog spregleda najhujšemu grešniku njegov greh, moralcu pod vialicami je odpušeno in gre v nebesa.

A dasi se je ukvarjal s takimi spoznanji, ga je zdravnikova ugotovitev vendarle teptala. Zgrabila ga je hipoma misel na bolezen, da je začutil, kakor bi mu tičala na vratu roka, ki ga davi. Ko je popustila, mu je šinil žarek olajšanja po vsem telesu. Hotel si je ustvariti teh bore deset dni dopusta na moč lepo in jih preživeti tako, kakor včas, če že ne natančno tako, pa vsaj podobno, kolikor se le da.

Predzrna domneva se ga je lotevala.

— Zdravnik se je lahko zmotil. Zakaj bi se ne? Mar se ni še nikoli? Saj sem kakor zdrav. Ali se sploh kje opazi najmanjši znak bolezni?

Vrnil se je iz najhujšega poraza, kakor da se ni nič hudega zgodilo, predzrna se je pričel razgledovati okoli sebe in nazadnje se je čutil samemu sebi, da je mogel tako dolgo vzdržati v tej pošastni zagrenjenosti, ki se je začela z anonimnim pismom, Nastjo in zdravnikom.

Zaverovan v samega sebe kakor vedno, je še trdovratneje veroval v zdravnikovo zmotljivost. Takšnih primerov je bilo vendar toliko in tako krepkih, da je lahko z njimi izpodrival vse porajajoče se pomisleke v to odredilno možnost.

— Nič mi ni! Domišljija! Od same domišljije sem bil bolan, si je zagotavljal. Vedel pa je in najsi je bila ta samoprevara še tolikšna — nekje za zapahom določenih misli je le ždelo, ki se spričo take drzne misli ni upala na dan.

Čim bolj pa si je osvajal to novo trditev (morda si jo je osvajal nalašč zato), tem bolj je lezel vanj zopet dvom v Ano. Ko si je brisal svoj vidni, vsaj potrjeni pečat lastne krivde, si je zopet vedno bolj lastil močnejši položaj do Ane, ki bi bila v tem primeru mnogo na slabšem. Ona vsaj do danes ni imela ničesar v rokah, kar bi ga razgalilo — on pa je imel anonimno pismo, ki gotovo ni bilo iz trte zvito.

(Dalje prihajati.)

kakor da bi bile iz cenenege patima.

Naše životarenje je vse prej kakor lepo. Vsi smo nataktnjeni in neprijazni. Brez najmanjšega povoda začenjamo prepire. Matematik se je zaradi praznega niča spri z Majerjem in zdaj se več ne pogledata. Mnogo si itak ne vemo več povedati. Če še kdo katero zine samo premleva že stokrat povedane stvari. Zato pa rajši molčimo. Svinčeni molk, ki nas pritiska, pa vendarle še ni tako neprijeten kakor zavest, da smo za večno navezani drug na drugega. Najzlobnejša tačca bi mi bila prijetnejša od mojih tovarišev. Oh, kako prijazni ljudje so bili na zemlji.

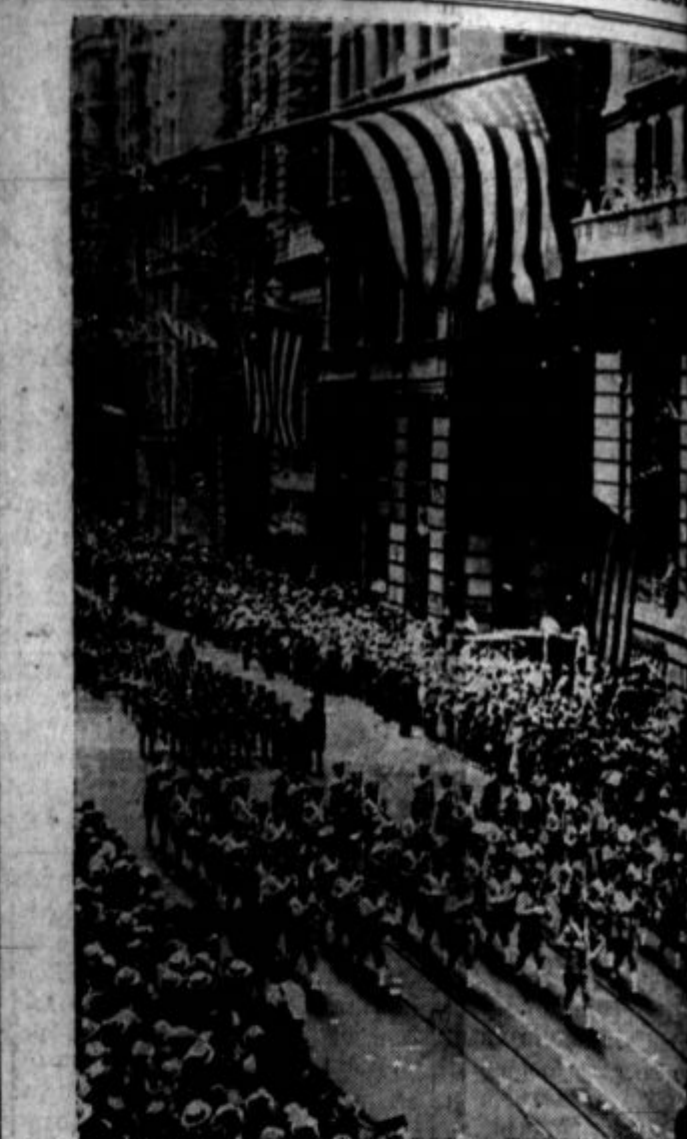
Tovariši ravnaajo z menoj kakor z paglavcem. Nihče se več ne spomni, koliko denarja sem žrtvoval za ta podvig. Če ne bi bilo mojega denarja, bi zdaj še vsi tičali v svojih laboratorijih in bi jim ne bilo treba grizti se med seboj. Saj mi ni žal denarja, ko mi itak ne bi dosti koristil. Drugi si grade zanj luksuzne jahte, meni je bila pač ljubša vseмирska ladja. Želel sem si nekaj povsem novega, ne sluteč kakšno neumnost si bom skuhal. In na celi ladji niti enih vrat, da bi jih človek ježno zaloputnil.

Profesorja Modroviča sem še enkrat natančno izprašal, kaj se nam prav za prav obeta na Marsu. Poprej ga je bila sama govečnost. Veroval je v Marsovece, ki so kulturno za tisoče let pred nami. Zdaj gleda na vse svoje hipoteze z docela iztujenimi očmi. Tam, kjer je na Marsu "najlepše", mora biti nekako tako kakor v sibirskih tundrah o mraku. Poleti utegne biti na solncu 20 stopinj, ponoči pa zmrzuje. Torej bo treba še avgusta nositi kožuh. Zrak je redek in tla naglo izžarijo toploto.

Veseli me edino, da je na Marsu tudi voda. Ni ne rek ne jezer, ali vsaj rose se bo dobilo, prave sveže vodice, mesto neokusne luže, ki jo pijemo zdaj. Voda, ki jo vozimo s seboj, je sicer res destilirana, filtrirana in z ultravijoličastimi žarki obsevana ter na vse načine poizkušena, toda zmerom ista, že desetkrat pretočena skozi naše železodece, da se nam kar gabi. Sicer pijemo tudi na zemlji zmerom isto vodo, ki se v večnem krogotoku povrača v cevi naših vodovodov, toda na vseмирski ladji je ta krogotok prekratek in preočiten. Naj bo še tako destilirana, vendar se mi želedec obrača pri misli, da se je tale voda, s katero se mislim zdajle umiti, že enkrat pretočila skozi telo profesorja Kodra. Pijemo za enkrat še svežo vodo, toda kmalu nam bo tudi za žej ostala sama pretočina. Brrr!

Preleteli smo že popolnoma iz območja zemeljske privlačnosti. Vse reči vise v prostoru. Od tega trenutka sem si obetal silno zanimivih prizorov. Prismo da! Ničesar neprijetnejšega si ne morem misliti, nego je breztežnost. Najsi bo naša vseмирska ladja relativno še tako majhna, je vendar nebesno telo kakor vsa druga, ki plavajo v vsemirju in mora torej imeti neko privlačnost, neko gravitacijsko središče. Res je gravitacijsko središče naše ladje še precej točno v sredini kabine in zdaj vse reči streme tjakaj. Če ne bi bili vse premičnine trdno pribli ali privezani na stene, bi se nabrala sredi kabine v zraku kepa vseh mogočih nepotrebnih stvari.

Najneprijetnejše je s tekočinami. Voda je pod pritiskom, pa se glisati kakor zobna krema iz pipe ter se zlobno stiska v okroglo kepo. Prav tako je — če smem biti odkrit — tudi z vsemi telesnimi tekočinami. Rabljene tekočine se "zlivajo" v izparilnik, včas pa se zlije seveda tudi kaj mimo. Posebno profesor Kodra ima grdo navado, da poliva vodo, kadar si umiva roke. Potlej pa plavajo tiste umazane vodne kaplje proti sredini kabine. Po cele ure vise v zraku in se ti lepijo na obleko, kakor da bi se kdo opljuval. Povsem resno se že bavim z mislijo, da se bo umivanje nehalo. Prav za prav smo imeli v načrtu vrtečo se kabino, tako da bi težnost nadomestila sredoběžna sila, toda načrta ni bilo mogoče

Slavnostni sprejem v New Yorku letalca Wiley Post, obletel svet v sedmih dneh.

uresničiti, ker bi se iz take kabine ladja ne mogla krmariti. Trdni odpadki niso tako nadležni kakor tekočine, ker se sproti biološko "uničujejo". Je pa vendar le vse skupaj velika svinjarija.

Pozimi mora biti na Marsu neznosno mrzlo. "Severni tečaj" sega semkaj prav v širine našega zmernege pasu. Do 60. širinske stopinje je vse pokrito z ledom. Gora na Marsu ni. Pozimi pihajo vsi vetrovi proti severu. Spotoma zvrtničijo v zrak velikanse oblake prahu, zakaj izvemšči močvirji, je ves Mars ena sama velikanška peščena puščava. Ledenomrzli peščeni viharji in nikjer nobene zavetja... Saj bi zblaznel, če bi hotel razmišljati, kaj nas še čaka. In vendar morajo biti gori neka živa bitja. V Marsovem ozračju je prost kisik kakor na zemlji. Kisik je aktiven in bi moral biti že zdavnaj vezan v vsakovrstnih oksidih, če bi ne bilo rastlin, ki razstavlja jo ogljikovo kislino. Prosti kisik je nevarljiv dokaz, da je na Marsu rastlinstvo. Rastlinstva si pa brez živali ne moremo misliti. Vprašanje je samo, kakšne utegnejo biti tiste živali. Naše visoko razvite živalske vrste so nastale v močnih klimatičnih spremembah v ledni dobi. Na Marsu pa lednih dob ni bilo in zaradi tega tudi ni bilo pogojev za razvoj kake višje inteligence. Življenski pogoji so ugodni samo za močvirne živali. Morda bomo srečali bobre kot najpopolnejše prebivalce Marsa. Bobre v zelo debelih kožuhih, s šiškami prsi in netopirskimi očmi. Nemara bomo našli celo na prave netopirje, ki se hranijo od rojev koblic. Teh mora biti preobilica nad marškimi močvirji. Netopirji morajo imeti vsekakor precej velika krila, da se lahko drže v redkem Marsovem zraku. Ljudi, ki bi živeli po mestih, pa na Marsu prav gotovo ni, ker bi se večje razsvetljeno mesto ponoči moralo videti skozi velikanške teleskope, ki jih premoremo na zemlji.

Bože, kako malo me slednjič brigajo vse te reči. Vse Marsove senzacije bi zamenjal za eno samo dobro cigaro.

Zemljo vidimo le še kot drobno zvezdico. Kako lepo je bilo v davnih časih na njej! V najbolj puhlem kinu bi se zdaj le bolje počutil, kakor v temle vzušju najvišje duševne kulture. Profesor Kodra je imel čisto prav, ko je dejal, da je prisojeno, kar nameravamo. Žal, je zdaj prepozno in nobene poti nazaj — ali pa...

Spravil sem med tovariše listič z nadpisom: "Prečitajte in dajte naprej!" Drugeče ne gre, ker že celo dolgo ne govorimo med seboj. Vsaka beseda sproži prepire. To mora biti že v zraku. Biti morajo nekakšni strupi, ki jih izdihavamo in zastrupljamo z njimi ozračje. Na listek sem napisal:

1. Tako ne more več na 2. Vsi se smrtno sovra ali naj čakamo, da bomo drugega pobili? 3. Kaj na rimo? 4. Kaj naj počne Marsu? 5. Na zemlji zmerom najlepše. 6. V se!

Videl sem, kako so se tresle roke pri čitanju profesor Kodra se je popel za uhljem in dejal: "Kaj moremo, če nas hoče ne no blamirati."

Hotel sem mu nekaj kati, pa sem se premagal, pil malomarno k stiskalni in v vklopil stikalo za zavornih raket. Tisti ma je vse vrglo pod strop. Ki blažen občutek po tolikem brezbriznosti, ko nismo več, kaj je zgoraj in kaj s. Zda smo spet začutili ne teže. V splošni zmedbi j fesor Madrovič stianl. Majer me je objel in prisde da sem opazil celo na vsem licu prijazen nasme

Zdaj se spet postavlj vrsto pred daljnogledom iz zujemo zemljo, kako postu večja in večja. Če bi nu potrebovali raket za pri da bi se brzina še poveča smo spet židane volje, ka larečki ko se vozijo na po V takem razpoloženju bi leteli tudi prav do Marsa, da, le kaj naj človek taml čne!

Ladijski dnevnik smo kraja prepisali. Med smo vrinili usodne vzroke nas prislili, da smo obrn keto. Izgovorili smo se predvideno katastrofalni kozmičnih žarkov, na bom ranje meteoritov, v veliki ovinkih, na katerih smo šli skoraj vse gorivo in tud, da se je pokvarila zacija, ki jo nameravamo pristankom sami spraviti red itd. Poglavitni vzro so nam odpovedali živi, d ljan na Marsu nima res iskati in da je na zemlji kakor povsod drugod, pa dnevnika, ki nas bo opraraporočanim zemljanom, a sporazumno izpustili —

SLOVENSKA NARODNA PORN JEDNOTA

Imajta svoje publikacije posebno list Prosveta in ta, če potrebno agitacije dravtev in članstva in se gande svojih idej. Nihče ne za propagande drugih organizacij. Vsi organizacije in članstva glasilo. Torej agitatorji in naznanilci drugih organizacij in njih dravtev ne pošiljajo listu Prosveta.

Ali ste naročeni na nik "Prosveto"? Pošljite svoj list!

Najlepše je na zemlji

Iz dnevnika vseмирskega letalca

Še smo živi! Start se je torej posrečil in so bili pomisleki, s katerimi nas je strašil profesor Godard, res samo zavist tekmeča, ki sam še ni bil pripravljen. Blaznost je imenoval naše potovanje na Mars v taki raketni podrtiji. Moji številni prijatelji, znanci in seveda tudi sorodniki so imenovali ta podvig udeležbo pri samomoru. Skoda, da jim ne morem poslati razglednice.

Tudi naša radio postaja ne deluje. Mogoče naši ljudje ne znajo ravnati z aparati, ali pa je Haevsideova plast v visoki atmosferi res nepropustna za električne valove. Majer pravi, da je bila zveza z zemljo dobra samo nekaj minut, potlej pa kakor da bi odrezal. Marsovcem pošiljamo neprestano brezžične klice, ali živa duša se ne odzove. Nemara je tudi njihov planet oklenjen v nepropusten plašč.

Vsakdo izmed nas vseмирskih letalcev piše svoj dnevnik. Nekateri službeno, večina pa zato, ker se spodobi, saj smo zdaj vsi tolikanj "prominentni" ljudje. Zakaj bi ne pisal tudi jaz. Recimo "dnevnik izgnanjenca v vsemirju". Nedvomno so listi mnogo in ganljivo pisali o poslovinli svečanosti. Zanimivo bi bilo čitati tiste sestavke. Glavni posel potnikov je itak čitanje listov.

Sprva smo imeli obilo posla. Zdaj pa je prava brzina dosežena, raketa naravnana v pravo smer in nič na svetu nas ne more vreči s prave poti. Brzino bomo množili s časom, pa bo pot na Mars opravljena. Vprašanje je samo, kaj s časom, ki ga je tolikšna brezkončnost še pred nami. Ko bosta naša znanstvenika končala svoje beležke, bomo nemara nekoliko kvartalji. Matematik Kodra je puščoba. Pravi, da primitivne kombinacije, ki jih dopušča ta igra, niso dovolj papirirana hrana za njegove matematično ustrojene možgane. Zdi se mi, da se za tem skriva samo bojazen za denarce, ki bi jih utegnil izgubiti.

Drugega dne... Živimo brez koledarja. Za nas ni ne dne ne noči, ali bolje: vsi dnevi so si podobni jako jajce jajcu. Sicer je pa v kabini kar prijetno, skorej kakor v spalnem vagonu, samo da ni nikjer postaje, kjer bi stopil venka, da bi si malce razmaja odrevenele noge. Na kemični zrak sem se navadil. Sprva je res dišalo kakor v kemičnem laboratoriju, kar dokazuje, da je no vendarle občutljivjši od kemične analize. Zdaj vdiham naše teoretično brezhibno ozračje kakor vsak znošen zrak, toda vzlic temu bi mi bil desetkrat ljubši vzduh po bencinu z naših cest.

Razvedrila nam manjka. Prve dni smo se morali postavljati v vrsto pred daljnogledom, zdaj pa še ne pogledata nobeden več proti zemlji. Uh, ta zemlja! Kar smešna je videti iz te odda-

ljenosti. Zvezdnato nebo je res čudovito lepo, ali slednjič je vse prav tako kakor v planetariju; človek se ga naveliča.

Spoznanje, da je zemlja opasna z obročem kakor planet Saturn, je bila za nas velikanška senzacija. Profesor Kodra se spet hvali, da je to že predvideval. Luna od zadaj ni videti dosti drugačna kakor s sprednje plasti, ki jo poznamo na zemlji. Kaj prida novega do Marsa najbrže ne bomo več videli. Potovanje bo trajalo še 28 mesecev. Kar zdi se mi, da se bo tudi profesor Kodra še vdal kartam.

Zgubitev teže je zares najbolj zabavna stvar pod solncem. Sreča, da je prišlo vse tako polagoma, sicer bi ne bilo moč vzdržati. Vseмирske bolezni nimamo. Organ za ravnotežje imamo v ravnotežju in ne čutimo ne omotice ne slabosti. Toda, da so postale vse reči in naša telesa tako lahka, je pa kar ostudno. Občutek mišične sile se namreč ni prilagodil splošnemu zmanjšanju teže. Če iztegнем roko, prav gotovo kaj prevrnem in če skušam prav polagoma vstati, šinem zmerom do stropa. Premikamo se kakor pod časovnim mikroskopom v filmu. Sprva nas je zabavalo, če se je kateremu zmužnil krožnik iz rok, ko je padal lahko kakor avilen papir, toda počasi postane človeku tako metaljičkovsko življenje nadležno. Posebno sitno je s obleko. Rokavi so ti povsod na poti in hlače mahajo na bedrih,